

Úvod

Idea sjednocené Evropy se objevila již před 2. světovou válkou, avšak k její realizaci dochází až po válce. Hlavní motivací pro to, aby se evropské státy začaly skutečně integrovat, byla politická i ekonomická situace, která nastala po skončení 2. světové války. Hlavními problémy, které se vítězné mocnosti pokusily neúspěšně řešit již na konci 1. světové války, byly: mír v Evropě, zejm. francouzsko-německé usmíření; obnova evropského hospodářství; zapojení Německa do mezinárodního společenství; prevence sociálních bouří a revolucí; hrozba evropským demokraciím ze strany komunistického SSSR.

Proto mnoho evropských politiků a myslitelů vyzývalo ke spolupráci mezi evropskými státy zahrnující Francii i Německo. Například Winston Churchill ve svém projevu na univerzitě v Curychu v září roku 1946 prohlásil: „*Musíme vybudovat Spojené státy evropské...Prvním krokem k vytvoření evropské rodiny musí být partnerství mezi Francií a Německem.*“

Na konci 40. let začaly v Evropě vznikat mezinárodní organizace: OEEC (Organization of European Economic Cooperation, duben 1948)¹ pro oblast ekonomickou; NATO (srpen 1949) v oblasti společné obrany; Rada Evropy (květen 1949), jejímž cílem je ochrana demokracie, lidských práv a právního státu. Tyto organizace fungují na principu *mezinárodní (mezistátní) spolupráce* a proti rozhodnutím společných orgánů má každý stát zásadně právo veta. Evropská společenství vznikající v 50. letech vytváří nový princip nadnárodní (nadstátní) integrace.

1. Schumanova deklarace 1950

- **Robert Schuman** byl francouzský ministr zahraničí a toto jeho prohlášení sepsal další francouzský politik **Jean Monet** (později byl předsedou ESUO). Oba jsou považováni za zakladatele evropských společenství.
- Prohlášení Schuman přednesl dne **9. května** a tento den je označován za **Den Evropy** (resp. Schumanův den)
- **Deklarace obsahovala tyto tři hlavní body:** *francouzsko-německé usmíření* (skrze vytvoření společné kontroly trhu s uhlím a ocelí, neboť se jedná o strategické suroviny k výrobě zbraní); *vytvoření sjednocené Evropy* (tzn. postupné vytváření politické unie, která zabrání válečným konfliktům); *metoda postupných kroků* (nejdříve ekonomická integrace, potom teprve politická).

2. založení ESUO (Evropské společenství uhlí a oceli) 1952-2002

- Vzniklo tzv. **Pařížskou smlouvou** (podpis 18. 4. 1951, platnost červenec 1952, platnost na 50 let – formálně již neexistuje, agenda byla přenesena na EU).
- **Šest** zakládajících států ji podepsalo: Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Francie, Itálie, Německo.
- Smlouva založila **společný trh** s uhlím a ocelí, tedy ve velmi úzké ekonomické oblasti.

1954 – neúspěšný pokus o vytvoření **Evropského obranného společenství**, jelikož smlouva o jeho založení nebyla přijata francouzským parlamentem.

3. založení EHS a EUROATOMu 1958

¹ od roku 1962 OECD

- Vznik Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství atomové energie (ESAE, EUROATOM) přinesl prohloubení integrace na další sektory (společný hospodářský trh a společný trh v oblasti atomové energie).
- EHS a ESAE byly založeny na základě tzv. **Římských smluv** (podpis březen 1957, platnost 1. 1. 1958).
- Spolupráce států se postupně prohlubovala zejména v rámci EHS.

4. Slučovací smlouva 1967

- Smlouva o spojení orgánů ESUO, EHS a EUROATOMu – tzn. jedna Komise, jedna Rada, jeden Parlament, jeden Soudní dvůr.
- (Právní subjektivita jednotlivých společenství však nebyla dotčena.)
- O ESUO, EHS a EUROATOMu se hovoří jako o Evropských společenstvích.

5. přistoupení Velké Británie, Irska a Dánska 1973

- VB chtěla přistoupit již dříve, ale do roku 1970 blokoval její vstup Charles de Gaulle, francouzský prezident, a proto byly britské žádosti z roku 1961 a 1967 odmítnuty.
- VB vytvořila s ostatními státy (např. Dánsko, Norsko, Švýcarsko) ESVO = *Evropské sdružení volného obchodu* 1960.

6. první přímé volby do Evropského parlamentu 1979

- Evropský parlament (dříve „Parlamentní shromáždění“) se zpočátku skládal z poslanců národních parlamentů.
- Zavedení přímých voleb do EP částečně odstranilo demokratický deficit. Evropský parlament také postupně získával širší pravomoci.

7. přistoupení Řecka 1981

- Řecko přistoupilo po skončení autoritativního vojenského režimu „Řecka plukovníků“ (1967-74).

Vystoupení Grónska k 1. 2. 1985 – Grónsko je autonomní region Dánska, po udělení větší autonomie se rozhodlo v referendu pro vystoupení z Evropských společenství.

8. Schengenská dohoda 1985 a 1990

- Dohoda byla podepsána v lucemburské vesnici Schengen.
- Od roku 1995 zrušila hraniční kontroly osob v rámci tzv. Schengenského prostoru.
- Členství:
 - o kromě členských států také: Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Norsko, Island
 - o úplná spolupráce není s: VB, Irskem a Kyprem
 - o v budoucnu budou: Rumunsko a Bulharsko

9. Jednotný evropský akt 1986 podpis, platnost 1987

- **Hlavním cílem** dosažení vnitřního trhu, jenž by fungoval jako trh jediného státu, a to do konce roku 1992 (do té doby fungoval společný trh = pouhé propojení vnitrostátních trhů).
- Dodnes není vnitřní trh úplný, zejm. v oblasti služeb.

10. přistoupení Španělska a Portugalska 1986

- Přistoupily po skončení autoritativních režimů generála Franca (1975) a profesora Salazara (1974).

11. Maastrichtská smlouva 1992 podpis, 1993 platnost

- **Cílem** založení EU – zastřešila dosavadní společenství; plán na dosažení hospodářské a měnové unie včetně společné měny (euro od roku 2002 v oběhu, jako poslední zavedlo euro Estonsko v roce 2011). Zavedla pilířovou strukturu – I. pilíř Evropské společenství (zejm. ekonomická integrace), nově II. pilíř (společná zahraniční a bezpečnostní politika) a III. pilíř (justiční a policejní spolupráce). Posílila pravomoci Parlamentu.

12. přistoupení Rakouska, Švédska a Finska 1995

Amsterodamská smlouva (podpis 1997, platnost 1999) a Niceská Smlouva (podpis 2001, platnost 2003) – obě se týkaly zejména institucionální reformy s ohledem na připravované přistoupení zemí střední a východní Evropy.

13. přistoupení ČR 1. 5. 2004

- Včetně ČR přistoupilo 10 nových států: Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Česko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Malta, Kypr (pouze řecká část).

14. přistoupení Bulharska a Rumunska 1. 1. 2007

15. Lisabonská smlouva 19. 10. 2007 podpis, 1. 12. 2009 účinnost

- Přijetí velkého množství nových členů, kteří byli převážně příjemci, si vyžádala změnu institucionální struktury.
- Již předtím se státy EU pokusily o schválení návrhu ***Smlouvy o Ústavě pro Evropu***, ale ve Francii a Nizozemí byla v roce 2005 odmítnuta v referendu, neboť se zdála příliš integrační až federalistická.
- Mírnější verzi, která nakonec byla schválena, je Lisabonská smlouva (pozn. Irsko ji poprvé v referendu odmítlo, v opakovaném referendu ji Irové schválili).
- Skládá se ze dvou smluv, které pozměňují dosavadní smlouvy:
 - o **Smlouva o EU** – vymezuje základní pravomoci a principy (Maastrichtská smlouva)
 - o **Smlouva o fungování EU** – přejmenovaná Smlouva o ES, resp. Římská smlouva o založení EHS z roku 1957
 - o na úrovni těchto smluv stojí (tzn. má stejnou právní sílu) **Listina základních práv EU** – ČR, VB, Polsko a Irsko mají výjimku
- Nové prvky: vytvoření funkce „prezidenta EU“ = předseda Evropské rady, posílení pozice vysokého představitele EU pro SZBP, změna spolurozhodovacího legislativního procesu na řádný legislativní proces, redefinování kvalifikované většiny v Radě.

Zdroj: SVOBODA, Pavel. Historie a perspektivy. In: *Úvod do Evropského práva*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. Kap. 1., str. 3 – 20. ISBN: 978-80-7400-334-9.